

Tibor Varadi (Várady Tibor)

TRAGOM REZERVNE ISTORIJE

Dokumentarna proza (skoro roman)

Prevela s mađarskog: Draginja Ramadanski

Tragom rezervne istorije je peta knjiga Tibora Varadija čije je poreklo u arhivi porodične advokatske kancelarije, tamo gde više od jednog veka pulsira vreme prošlo, gde su konzervisane čitave epohe, gde su sačuvane činjenice bez kojih ne bismo razumeli kontekst dešavanja svakodnevnica običnih ljudi u senci velikih istorijskih događaja.

Ali, za razliku od prethodnih knjiga u kojima je vrsni jurista Varadi dopustio piscu u sebi da tek malo odluta u promišljanju sudbina ljudi koji nastanjuju arhivu porodične kancelarije, da domisli ono što nedostaje u sudskim spisima, *Tragom rezervne istorije* je književno delo *par excellence*. Pisac Varadi je taj koji određuje intonaciju, ali i čitavu dramaturgiju ovog romana bez premca u savremenoj srpskoj književnosti. Pravnika Varadi je samo tragač u službi stvaranja jedne prustovske sage oživljavanja prošlosti.

Tragom rezervne istorije se okončava moćnim defileom istorijskih ličnosti koje su određivale sudbine miliona ljudi u dvadesetom veku, ali i onih anonimnih likova koji postoje samo u sudskim arhivama i porodičnim storijama. Tibor Varadi je ovim romanom uspeo da stvori dupli kolosek kojim paralelno teku literatura, i život sam.

Dragan Velikić

Tibor Varadi (Várady Tibor) je poznati pravnik. Studije prava završio je u Beogradu, a potom je na Harvardu stekao zvanje doktora pravnih nauka. Predavao je na mnogim poznatim univerzitetima u svetu, bio je učesnik u značajnim sporovima pred Međunarodnim sudom pravde i međunarodnim arbitražama. Karijeru je započeo kao advokatski pripravnik u porodičnoj advokatskoj kancelariji u Bečkereku (Zrenjaninu). Arhiva te kancelarije je temelj ove prozne knjige. Prve radove iz oblasti lepe književnosti objavio je u novosadskom časopisu *Új Symposion*. Od pokretanja časopisa, 1965. bio je njegov urednik, od 1969. do 1971. godine odgovorni urednik. Do sada je objavio ukupno sedamnaest proznih knjiga na mađarskom, srpskom, engleskom i nemačkom jeziku. Objavljena prozna dela na srpskom jeziku: *Mit i moda* (eseji), 1978. (nagrada „Stražilovo“); *Spisi i ljudi. Priče iz advokatske arhive*, 2015; *Put u juče. Priče iz advokatske arhive*, 2017; *Dogodilo se u Ečki. Dokumentarni roman*, 2019; *Tajna mišjesive sobe*, 2020; *Protivnarodni osmeh*, 2021; *Tragom rezervne istorije*, 2024.